

100 ימים ללחימה מול חזבאללה - מאזן ביניים

אורנה מזרחי ויורם שוייצר | 15 בינואר, 2024 | גיליון 1815

בגבול לבנון מתנהלת לחימה בין צה"ל לחזבאללה מאז ה-8 באוקטובר, שהסלימה בשבועות האחרונים כשצה"ל הגביר את פעילותו, כולל סיכולים ממוקדים, וקיים חשש מהידרדרות למלחמה רחבה. ממאזן הביניים עולה כי הישגי חזבאללה, החותר לשמר את משוואת הפעולה מול צה"ל, מוגבלים מאלה שקיווה להם. הישגו הגדול ביותר נובע מהיוזמה הישראלית לפינוי הישובים סמוכי הגדר כדי להגן עליהם מפשיטה חוצת גדר, אשר יצרה מעין "רצועת ביטחון" בשטח ישראל. כן הצליח חיזבאללה לרתק כוחות צה"ל גדולים לגבול צפון. עם זאת, פעילותו של חזבאללה עד כה והתבטאויות מנהיגיו מחזקים הערכה כי אינו מעוניין במלחמה כוללת, אך הוא יתמיד בלחימה עד הפסקת המלחמה בעזה. נוכח הסיכויים הנמוכים להפסקת אש באמצעות מהלך מדיני בלבד, ועד שתושג הפסקת אש, על צה"ל לבצע פעילות צבאית מוגברת ולפגוע קשות בתשתיות ובכוחות חיזבאללה במרחב דרום לבנון, מתחת לסף מלחמה כוללת. זאת, על מנת ליצור מציאות חדשה לאורך הגבול, אשר אף תסייע לקידום מאמץ מדיני למימוש החלטה 1701 ובה בעת תשמר בידי ישראל את ההחלטה האם ומתי לקדם מהלך צבאי נרחב.

המלחמה המוגבלת בין צה"ל לבין חזבאללה בגבול לבנון נמשכת ברצף מאז ה-8 באוקטובר (למעט הפסקה בלחימה ביוזמת חזבאללה שנשמרה במקביל להפוגה בלחימה ברצועת עזה, 24-30 בנובמבר). חזבאללה, אשר היה הראשון לפתוח באש, מנהל את המערכה כשהוא מפקח ומנחה גם את התקיפות של שותפיו מקרב יתר גורמי "חזית ההתנגדות", במספר חזיתות ובראשן החזית הלבנונית, ומתיר את פעילות חמאס מלבנון. מזה שלושה חודשים מתנהלים חילופי אש יום יומיים בין הצדדים במסגרת "ימי קרב מתמשכים". חזבאללה מקפיד ליטול אחריות על פעולותיו ולפרסם במדיה החברתית מדי יום את מספר התקפותיו. לטענת הארגון הוא תוקף יעדים צבאיים, למעט במקרים שהוא מגיב על פגיעה באזרחים בעקבות תקיפות צה"ל בצד הלבנוני.

מעקב אחר דפוסי הפעילות של חזבאללה מצביע על ניסיון מצידו לגדר את גבולות הלחימה, עם חריגות הנובעות מהדינמיקה של ההסלמה ההדדית. הלחימה מתנהלת במרחב גיאוגרפי מצומצם – מספר קילומטרים מהגבול ולאורכו, ומול יעדים קבועים יחסית, תוך שימוש באמל"ח לטווחים קצרים. כל זאת, למעט חריגות הדדיות לטווחים ארוכים יותר בעומק השטח. חזבאללה איננו משתמש בכל הארסנל שברשותו ותוקף בעיקר באמצעות טילי נ"ט, פצמ"רים ורקטות

קצרות טווח וכטב"מים (שבמקרים רבים כשלו להגיע ליעדם). את עיקר הנזק לצד הישראלי מסבים טילי הנ"ט המונחים ופצצות הבורקאן (הנושאות כמות גדולה יחסית של חומר נפץ). חזבאללה מקפיד לשמר את משוואות התגובה בפעילותו מול צה"ל כדי לנסות ולשלוט בגובה הלהבות. בד בבד, לארגון חשוב להפגין כי לחימתו בישראל הינה משמעותית ומסבה לישראל אבדות כבדות ביותר והוא אף מתהדר לעיתים בהצלחות גדולות בהרבה מהישגיו בפועל. בנאומו (ב-14 בינואר) טען נסראללה כי ישראל היא המסתירה את האמת מהציבור הישראלי לגבי היקף אבדותיה. בהתייחסותו למאפייני הלחימה טען נסראללה (ב-3 בינואר), כי הארגון פועל באופן מחושב מאוד, אבל אם האויב ירצה מלחמה, חזבאללה יגיב בנחישות וישתמש בכל יכולתיו.

למרות פעילותו המוגבלת של חזבאללה וזהירות התגובה הישראלית, לפחות בחודשיים הראשונים ללחימה, מאז שחזר הארגון לפעול לאחר הפסקת האש בעזה מסתמנת מגמת הסלמה בהיקף ובאופי הלחימה בשל הדינמיקה המתפתחת בין הצדדים. בשבועות האחרונים. זאת בעיקר עקב עליית המדרגה בפעילותו צה"ל, אשר עבר בהדרגה מצעדי סיכול ותגובה לצרכי הגנה לפעילות התקפית גוברת, תוך חריגה מכללי המשחק שניסה להכתיב נסראללה.

במסגרת זו בלטו תקיפות לעומק דרום לבנון ופגיעה בתשתיות אסטרטגיות ויעדי איכות של חזבאללה במרחק ניכר מהגבול. יתרה מכך, צה"ל תקף (ב-2 בינואר) ברובע הדאחיה עוז הארגון בבירות, והרג את סלאח אל-עארורי, סגנו של המזכ"ל המדיני של חמאס, איסמעיל הנ"ה, ושישה פעילי חמאס. הייתה זו קריאת תגר ישראלית, שחרגה מכללי המשחק ערב הלחימה ובמהלכה, למרות איומי נסראללה לפגוע במי שיעז לתקוף יעדים בלבנון ובכלל זה ראשי ארגונים המתארחים במדינה. בנאומו לאחר החיסול (ב-3 בינואר) הבטיח נסראללה כי ארגונו יגיב לתקיפה בבירות, ואכן חזבאללה קידם תקיפה ממוקדת ומרוכזת על בסיס הבקרה האווירית של חיל האוויר בהר מירון (ב-6 בינואר), לטענתו באמצעות 62 טילים (40 רקטות ו-22 טילי נ"ט), שגרמה נזק פיזי לבסיס אך לא נפגעים בנפש, למרות טענת נסראללה כי 18 מטילי הנ"ט פגעו במטרה. הסלמה נוספת חלה בעקבות התגובה הישראלית, שכללה תקיפות עומק ושורת חיסולים של בכירי כוח רד'ואן ובראשם וויסאם אל-טוויל, המפקד בפועל של הכוח (ב-8 בינואר), ויום לאחר מכן של חסין ברג'י, בכיר ביחידה האווירית הדרומית של חזבאללה, האחראית לשיגור כטב"מים נגד ישראל (חזבאללה הכחיש שזה היה תפקידו).

ממאזן הביניים של תוצאות הלחימה, ניכר כי בשני הצדדים נגרם נזק רב לרכוש ולתשתיות, אך מסתמן כי הנזק הצבאי לתשתיות חזבאללה גדול יותר מזה שנגרם לצה"ל, אשר השמיד את כל העמדות והתצפיות של חזבאללה לאורך הגבול וכן מפקדות, מחסני אמל"ח ויעדים אסטרטגיים של הארגון. בדיווחו היומי (ב-7 בינואר) טען דובר צה"ל כי תקיפות צה"ל גרמו לפירוק מערך הנ"מ של חזבאללה וכי הוא פועל בחופשיות מלאה במרחב האווירי של לבנון. כן טען להסגתם של פעילי כוח רד'ואן לאחר, באופן המקשה על פעילותם. כך למשל, ב-30 בדצמבר מסר דובר צה"ל כי 80 אחוזים מהרקטות ששוגרו מלבנון יום קודם לכן נפלו בשטח

לבנון. חזבאללה ספג גם אבדות רבות בנפש. עד כה הוא דיווח רשמית על כ-160 הרוגים מקרב פעיליו (ונראה כי היו יותר), מול תשעה הרוגים מקרב כוחות צה"ל. מנגד, הישגי חזבאללה הינם בעיקר בתחום האזרחי, כשההישג הגדול ביותר שהוא זוקף לזכותו הוא פינויים המיידי כבר בראשית הלחימה של כ-60,000 תושבי הישובים סמוכי הגדר בצד הישראלי, ועוד אלפים נוספים מתושבי הצפון שהתפנו מרצון, הרס בתים נרחב בעיירות ובקיבוצי הגבול (מטולה ומנרה, למשל) וכן הפגיעה הכלכלית לתושבי הצפון. בצד הלבנוני התפנו כ-80,000 (המספר הרשמי) מתושבי הכפרים במרחב הקרוב לגבול ונפגעה שגרת החיים גם שם.

נראה, כי למרות המחיר הכבד שחזבאללה משלם כתוצאה מהלחימה הנמשכת, מבחינתו מדובר במחיר נסבל משום שהוא משרת את קידומן של מטרותיו האסטרטגיות ואלה של הציר שבראשו הוא עומד לצד איראן – מטרות שהניעו את החלטתו לפתוח חזית בצפון:

1. **בהקשר הפלסטיני** – מעבר להבעת הסולידריות עם הפלסטינים, הלחימה נועדה לרתק את צה"ל לחזית נוספת ולמנוע ממנו את חיסול שלטון חמאס ברצועת עזה, או למצער לצמצם את הישגי ישראל במלחמה.
2. **בעימות מול צה"ל** – לשמר ואף לשפר את מאזן הכוחות וההרתעה לטובתו של הארגון ב"יום שאחרי" המלחמה.
3. **בשירות איראן** – לתרום לאינטרס האיראני לפגוע בישראל ולהחלישה, במיוחד נוכח נכונותה המוגבלת של איראן להגיב ישירות נגד הפעילות הישראלית נגדה.
4. **לטובת "חזית ההתנגדות"** – להוביל את אסטרטגיית "התלכדות הזירות" בלחימה מול ישראל, אשר נסראללה היה שותף חשוב בגיבושה, בשיתוף איראן, ומהווה מרכיב מרכזי ביישומה.

השאלה העיקרית העומדת כרגע על הפרק היא כיצד לממש את האינטרס הישראלי, להמחיש בפועל את יכולתה של ישראל לפגוע משמעותית בחזבאללה, לגבות ממנו מחיר ולהרחיק את כוחותיו מהגבול - בלי להוביל למלחמה כוללת בזירה הצפונית. השאלה מתחדדת לנוכח הצורך הישראלי לאפשר את החזרת תושבי הצפון המפונים לבתיהם, תוך הבטחת ביטחונם ותחושת הביטחון שלהם, אשר התערערו מאוד בעקבות אירועי ה-7 באוקטובר.

לפי שעה, הלחימה בצפון מתנהלת בעצימות גבוהה ובפועל זו מלחמת התשה הדדית, אך עדיין לא מלחמה כוללת, אם כי בעינה עומדת האפשרות להידרדרות אליה. אולם, לשני הצדדים גורמים מרסנים מבית ומחוץ ובמיוחד הלחץ המופעל על ידי ארצות הברית על הצדדים בעיקר על ישראל וכנראה גם על איראן כדי למנוע מלחמה אזורית כוללת, כשהיא פועלת לקדם פתרון מדיני שיוביל להפסקת הלחימה. נראה כי חזבאללה איננו מעוניין במלחמה כוללת בשלב זה, כפי שניתן ללמוד ממאפייני הלחימה מצידו ומנאומי נסראללה, על אף שהוא מאיים מפורשות כי אם תפרוץ מלחמה כזו - הארגון יפעל ללא ריסון ובכל האמצעים העומדים לרשותו, ללא חוקים וללא גבולות. ישראל מצידה מתייחסת בשלב זה לזירה הצפונית כאל זירה משנית

יחסית לזירת עזה, הדורשת השקעה כבדה, כאשר המעבר לשלב ג' בלחימה בעזה מעניק לה מרחב תמרון להמשך פעילותה בצפון.

על אף מאמצי ארצות הברית וצרפת לקדם מהלך מדיני, נראה כי מנופי הלחץ המדיניים על חזבאללה מוגבלים עדיין ואין בהצעות העומדות על הפרק מצד המתווך האמריקאי, עמוס הוכשטיין, כדי לפתות או לדחוק את הארגון להפסיק את האש ולהסכים לנסיגה משמעותית של כוחותיו מהגבול, בוודאי בעת שנמשכת הלחימה בעזה. מכל מקום, בשלב זה נראה כי גם ממשלת לבנון מיישרת קו עם עמדות חזבאללה: דורשת את הפסקת הלחימה ברצועת עזה ומקשיחה את עמדותיה ביחס למשא ומתן עם ישראל לסימון הגבול היבשתי.

לפיכך, כל עוד נמשכת הלחימה בגבול לבנון, על ישראל להמשיך ואף להגביר את פעילותה הצבאית בשיטתיות ובנחישות כדי לפגוע באופן חמור בתשתיות חזבאללה ובכוחות רד'ואן, ובכך להמחיש את המחיר הכבד שהארגון עצמו ולבנון כולה ישלמו בשל המשך ההתגרריות בישראל וההתקרבות לגבול ולישובים הישראליים. זו הזדמנות עבור ישראל לקבע את כללי המשחק שבהם היא מעוניינת, השונים מאלה שניסה נסראללה להכתיב עד ה-8 באוקטובר. פעילות צבאית זו עשויה להוביל למציאות חדשה לאורך הגבול, אשר תאפשר בשלב ראשון את חזרת תושבי הצפון המפונים לבתיהם, ותייצר בסיס מוסכם למהלכים מדיניים בהמשך - להסדרת המצב לאורך הגבול לטווח הארוך - ובה בעת תשמר בידי ישראל את ההחלטה אם ומתי לקדם מהלך צבאי נרחב להסרת האיום מצד חזבאללה.

עורכי הסדרה: ענת קורץ ואלדד שביט